

Grenzen aan de handel in wilde vogels

Is de verkoop van een Kerkuil in een dierenwinkel strafbaar?

Tijdens een reguliere CITES-controle van een dierenwinkel in Leeuwarden werd een Kerkuil aangetroffen. De Kerkuil zat op een paal in de winkel en ter verkoop opgesteld (wat echter later door de winkelier werd ontkend). De vogel was voorzien van een naadloos gesloten pootring en de aanwezige verkoper kon tevens het bijbehorende en verplichte EG-certificaat tonen, welke als vrijstelling geldt voor commerciële doeleinden. De Kerkuil staat namelijk genoemd in een lijst van sterk bedreigde diersoorten, genaamd bijlage A, welke soorten zijn aangewezen middels CITES en die beschermd worden via de EG-Basisverordening.

Gedoken houding en toegeknepen ogen;

Tot zover niets aan de hand, echter de vogel zat in een gedoken houding en zat vast aan een koord van ongeveer twee meter. De Kerkuil, welke een nachtdier is, bevond zich midden in de winkel onder een groot aantal volop schijnende T.L.buizen. De Kerkuil hield zijn omgeving nauwlettend in de gaten en bij langslappende klanten dook de uil nog verder in één. De verkoper werd aangesproken en hem werd medegedeeld dat dergelijke huisvesting ongeschikt is voor het houden van een Kerkuil en dat dit het welzijn van de vogel benadeelde. De verkoper reageerde sterk ontkennend en zei: "jullie willen altijd alles verbieden" en "waarom pak je dan ook niet die goudvis in die vissenkom aan of die kanarie in een kooitje".

Om de discussie op niveau te houden, werd de kerkuilenexpert van Nederland, Johan de Jong, ingeschakeld om de situatie in de dierenwinkel te beoordelen. Hij kwam tot de conclusie dat de vogel zich in een ernstige toestand van stress bevond. In zijn verklaring stelt hij dat de uil in de dierenwinkel is blootgesteld aan veel licht, wat zeer onnatuurlijk is en zeer slecht voor het welzijn van de nachtvogel. De uil kan niet wegkruipen in een donkere plek en heeft zijn ogen tot spleetjes geknepen om zo weinig mogelijk licht op zijn netvlies te krijgen. De stress bij de uil zal op langere termijn invloed hebben op zijn stofwisseling. Nu al vertoonde de vogel bij benadering een versnelde ademhaling.

Vermoedelijk strafbare feiten:

Deze bevindingen werden kortgesloten met het Functioneel Parket, waarna besloten werd proces-verbaal op te maken en de eigenaar te manen de vogel een geschikte huisvesting te geven, welke tenminste moest bestaan uit een ruime kooi met een donkere plek voor de uil om in weg te kruipen.

De verkoper werd gehoord ter zake vermoedelijke overtreding van artikel 36 lid 1 en 37 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Het welzijn van de Kerkuil werd door de beschreven wijze van huisvesting benadeeld. De Kerkuil is een nachttactief beest die het licht schuwt en dus het liefst overdag ongestoord in een donker hoekje verblijft om te slapen. Door het houden van een Kerkuil in een winkel, wordt de vogel gehinderd in het uitvoeren van zijn natuurlijke gedrag. De versnelde ademhaling, het dichtknijpen van de ogen, het bij opvliegen terugklappen op de zitpaal en het bij benadering in één duiken, wijzen er op dat bij deze uil fysiek ongerief wordt veroorzaakt door de beschreven wijze van huisvesting. Daarmee wordt door de houder cq. eigenaar van de uil artikel 36 lid 1 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren overtreden. Om een dergelijke welzijnsaantasting te voorkomen dient de houder cq. eigenaar de uil de benodigde verzorging te geven die tenminste bestaat uit een ruime kooi, waarin de kerkuil de mogelijkheid heeft zich te verwijderen van licht, geluid en mensen. Omdat de houder de uil deze huisvestingszorg heeft onthouden, wordt eveneens artikel 37 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren overtreden.

Deskundigheidsverklaringen:

Het FP wilde wel een soort proefproces voeren om de wettelijke grenzen van de handel in wilde vogels te verkennen, maar dan moest naast dhr. de Jong nog een aantal deskundigen worden geraadpleegd. Zo zijn tevens door Vogelbescherming Nederland en Vogelbescherming Vlaanderen een deskundigheidsverklaring opgesteld. Vogelbescherming Nederland is in het algemeen van mening dat roofvogels en uilen ongeschikt zijn om als huisdier te houden. De vogels vereisen bijzondere behoeften en zorg, die in het algemeen bij particulieren niet aanwezig zijn.

Vogelbescherming Vlaanderen staat op het standpunt dat het totaal onmogelijk is om aan de dierenwelzijnscriteria te voldoen voor het houden van Kerkuilen in gevangenschap. Zij motiveren dit door te stellen dat: "In de natuur leven Kerkuilen zo goed als steeds in donkere omstandigheden: 's nachts zijn ze actief tijdens de jacht en het grootbrengen van de jongen, overdag houden ze zich schuil in hun nestplaats (broedholte, nestkast). Het tentoonstellen of te koop aanbieden van een Kerkuil in bedenkelijke omstandigheden zoals dat het geval was in een dierenwinkel te Leeuwarden, is dus duidelijk niet in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. Bij telemetrisch onderzoek naar de bewegingen van met zenders uitgeruste Kerkuilen is vastgesteld dat hun territorium in de broedtijd tussen 90 en 369 ha (gemiddeld 188 ha) groot is, na het grootbrengen van de jongen zelfs tussen 363 en 465 ha (gemiddeld 303 ha). Een Kerkuil die is vastgemaakt met behulp van een koord of lederen riem van circa twee meter, kan dus nooit zijn natuurlijk gedrag vertonen."

Belgische wetgeving:

De Vlaamse wetgever heeft vogelhandelaars verboden Kerkuilen in bezit te hebben in hun winkels. De overweging welke ten grondslag ligt aan dit verbod is gelegen in het feit dat de Vlaamse wetgever vindt dat Kerkuilen en andere dag- en nachtroofvogels helemaal niet geschikt zijn om in gevangenschap in een winkel te worden gehouden, ook al zijn ze geboren en opgekweekt in gevangenschap.

De zaak aangehouden:

Door de officier van justitie werd aangegeven dat het houden van een Kerkuil onder de beschreven omstandigheden lijnrecht staat tegenover zijn natuurlijke leefgedrag. De officier van justitie vergeleek het met een vis die je ook niet in een leeg aquarium houdt. Door verdachte werd evenwel aangegeven dat in het hele land Kerkuilen op deze wijze worden gehouden. Bij valkeniers zitten deze vogels ook op een blok in de tuin. Ook worden er veelvuldig vliegshows en roofvogeldemonstraties gehouden waarin Kerkuilen worden gebruikt. Verdachte vertelde dat hij eens bij een demonstratie voor kinderen was geweest, waarbij het de kunst was zoveel mogelijk Kerkuilen op 1 arm te houden, de valkenier had toen wel een tiental Kerkuilen op zijn arm gehad. Al deze shows worden in het volle daglicht gehouden. Een rondje op internet maakt ook duidelijk, aldus verdachte, dat het zeer gebruikelijk is om Kerkuilen bij daglicht en onder ruime publieke belangstelling te houden. Door de advocaat werd aangegeven dat hij een paar dagen geleden op een zonnige middag naar huis fietste en een uil in een boom had zien zitten. Kortom; hoezo zijn uilen dagschuwe vogels? De politierechter gaf aan dat hij de zaak wou aanhouden om zelf ook een rondje op internet te maken en kerkuilendeskundige de Jong op te roepen.

De uitspraak:

Op 27 augustus jl. werd door de politierechter uitspraak gedaan nadat hij de kerkuilendeskundige uitgebreid had gehoord. De belangrijkste vraag was onder welke condities een Kerkuil wel gehouden zou kunnen worden. Los van de persoonlijke opvatting van dhr. de Jong dat hij het absurd vond dat dergelijke vogels door particulieren mogen worden gehouden, stelde hij dat een Kerkuil minimaal over een vliegekooi van 10x5x4 meter dient te beschikken waarin hij een donkere plek heeft om zich overdag schuil te houden. Door dhr. de Jong werd gewezen op de zeer lichtgevoelige zintuigen, de vleugelspanwijdte van bijna 1 meter en de trage vleugelslag van de Kerkuil waardoor het einde van de vliegekooi snel bereikt is. De ingedoken houding van de uil in de winkel duidde op stress, volgens de Jong kon gesteld worden dat de uil simpelweg bang was.

Volgens de Jong zorgt het zogenaamde Harry Potter-effect voor een groot aantal misstanden met uilen. Een rondje op Marktplaats maakt duidelijk dat verkopers hun handelswaar zelfs aanprijzen als “lief voor kinderen” en met prijzen van 80 tot 100 euro blijven impulsaankopen dan ook niet uit. De advocaat van de winkelier voerde aan dat het ging om een tamme vogel die wel was “aangepaald”, maar waarvan niet duidelijk was aangetoond dat de vogel stress had. Daarnaast zou de vogel ook niet voor verkoop in de winkel hebben gestaan. De politierechter achtte echter het feit van benadeling van het welzijn van de Kerkuil op alle punten bewezen. Het feit dat de uil niet voor commerciële doeleinden in de winkel werd gehouden geloofde hij niet, het zou dan zeker “ter opleuking” van de winkel zijn geweest. Aan de winkelier (en de eigenaar) werd een voorwaardelijke geldboete van 250 euro met een proeftijd van 2 jaar opgelegd.

Conclusie:

Met deze uitspraak is duidelijk aangetoond dat bij het houden van en handelen in wilde vogels rekening moet worden gehouden met hun fysiologische behoeften. De te houden vogels dienen in staat te zijn hun natuurlijke gedrag te kunnen uitoefenen. Nachtactieve dieren dienen niet opzettelijk blootgesteld te worden aan te veel licht. Het ontbreken van minimumnormen voor huisvesting en verzorging in de wet mag geen excuus voor controleurs zijn om niet over te gaan tot handhaving of zoals de officier haar requisitoir beëindigde: “een normaal denkend mens kan bij het zien van de foto met de uil in de winkel bedenken dat dit niet goed is.”

Voor meer informatie:

Regionaal Milieuteam politie Fryslân

Michel Pol